

Josep Maria Franquet Bernis

President del Consell Econòmic i Social de les TE

Economia i medi ambient

Darrerament s'han oposat, al municipi de l'Ametlla de Mar, dues opcions alternatives i substancialment contradictòries davant la proposta de la Generalitat de Catalunya: construir una plataforma eòlica experimental projectada per l'Institut de Recerca en Energia de Catalunya (IREC) –opció A– i conservar el paisatge costaner –opció B. Adoptant la primera opció sortirien a la llum suposats beneficis directes: generació d'ocupació, producció d'un bé tan necessari (encara que termodinàmicament pobre) com l'electricitat, reducció d'importació de petroli, menor dependència energètica de l'exterior... L'optimisme dels tecnòcrates al servei d'A estaria tenyit d'una reconfortant amabilitat de judici cap al futur desenvolupament de la zona influïda (gent rescatada d'una tosca vida rural o marinera, multiplicació en cadena de serveis comercials, turístics, culturals i recreatius...). En front d'aquesta, trontollant i contestatària, però recolzada per la unanimitat del mateix ajuntament, l'opció B, en oposar-s'hi, culpava el nou projecte d'aerogeneradors en aigües profundes del futur paisatge marí deteriorat, de la pesca desapareguda, de l'alteració de l'equilibri ecològic costaner, dels abocaments o emissions incontrolades i, encara més, propugnava la mesura d'un cert cost social definit en termes monetaris. Però aquesta feixuga quantificació, laboriosa i discutida, havia de basar-se en dades dubtoses, en tècniques econòmiques que havien de passar filtres exigents i que, encara fent-ho amb èxit, sempre oferirien, al cap i a la fi, un resultat relativament pobre i escàs davant les optimistes valoracions de beneficis del projecte Zèfir i les triomfalistes indicacions d'efectes positius que aquest

Projecte Zèfir i cànon energètic

comportaria sobre el benestar general de la regió. El medi ambient, defensat així, sol ser sempre el gran perdedor. L'error és que encara manca un mecanisme subtil, però essencial, per tal que els valors ecològics es transformin també en valors econòmics, no havent canviat els models sociològics cap a noves pautes generals que presideixen el capteniment dels humans i que, ara per ara, només es manifesten entre grups socials desencantats del consum desenfrenat al qual obliga el model de convivència actual, i als quals s'acostuma a jutjar severament per allò que es caracteritzen per "ni fer ni deixar fer".

Si defugim actituds inflexibles, una tercera opció C, conciliadora i equilibrada, que respectés tot allò plantejat a l'A però afegint-hi uns controls rigorosos –avui dia ben coneguts, necessaris i dels quals es derivarien solucions tecnològiques perfectament aplicables en el camp de l'enginyeria ambiental– seguiria aconseguint els beneficis ja esmentats sense que pesés, sobre seu, la inquietant i bergant acusació de resultar nociva pel seu impacte visual-paisatgístic i els interessos dels sectors turístics o socials més conservacionistes. Si s'imposa la necessitat de produir electricitat "a qualsevol cost ambiental" és evident que l'opció C passarà a convertir-se en l'A que és, en la pràctica del nostre estimat país, la que fins ara s'ha estat aplicant amb regularitat.

Altrament, si convenim que una millora del benestar col·lectiu no pot existir mentre alguna de les persones o grups esdevinguin perjudicats amb el projecte o canvi productiu, resultarà que si el

país (a través dels seus governants democràticament elegits) decideix invertir, o tolerar la inversió, en una zona determinada que resulta òptima des del punt de vista de la producció d'energia eòlica i, com a conseqüència directa, els seus factors ambientals perden qualitat i això constitueix una despesa social, algú n'ha resultat perdedor i se l'ha de compensar d'una manera solidària i generosa. La solució al dilema: (projecte potencialment contaminant/conservació ambiental estricta) no consisteix, al meu parer, a complementar ambdós dissenys de manera que el mal ecològic provocat sigui mínim; això ja es dona per descomptat i pertany més aviat a l'àmbit estrictament tècnic de la qüestió. El tema bàsic és el de la compensació als receptors del mal, calculada solidàriament a través d'un compromís social.

És evident que davant un perjudici ambiental l'avaluació econòmica del qual no ha estat gens fàcil i en general és més aviat impossible, la compensació a atorgar als pobles amenaçats sigui un tema d'extrema dificultat de càlcul i s'hagi de recórrer a un compromís polític entre la societat que demana l'energia i la població implicada en el risc (àrea d'influència de la plataforma eòlica marina) que té tot el dret a ser escoltada, a intervenir en l'estudi de la compensació que la societat demandant de l'energia hagi de pagar per la provocació dels riscos citats anteriorment i, en el seu cas, fins i tot a rebutjar la implantació de la plataforma d'assajos davant les seves costes. Per al conjunt de la societat, es tracta d'una renúncia ecològica més que el país ha d'afrontar si desitja conservar la seva opció

al consum i a la modernitat, per a aquella (la població directament afectada) es tracta més aviat de no carregar en exclusiva amb un cost que han de satisfer tots els que en resulten beneficiats; és a dir, l'empresa o administració explotadora i el país sencer. Es tracta, simplement, d'aplicar dos principis consubstancials a les societats desenvolupades: 1. Que qui contamina paga. 2. Que els perdedors cal que siguin compensats. La meua pregunta és: quins esforços s'han fet fins a la data per al compliment d'aquests principis?

Com veiem, entra aquí el dret de la minoria que el seu sacrifici sigui reconegut i just-preuat per la majoria. Aquesta és, possiblement, la clau del tema, que enllaça la política energètica amb el risc, a través d'un reconeixement públic, legal, efectiu i modern de la compensació que ha de ser pagada als municipis afectats mitjançant mesures d'ordre fiscal, infraestructural, subvencions o simplement, com ja es va fer al seu dia, mitjançant la implantació d'un cànon energètic que, al llarg del període 1983-87, i molt concretament a la demarcació de Tarragona (on es genera el 17% de tota l'energia de l'Estat espanyol i el 48% de la de Catalunya), va suposar la fecunda realització d'importants obres i serveis.

La seva desaparició (absurdament justificada al seu dia amb la implantació de l'impost sobre el valor afegit, IVA, a partir del gener d'un ja llunyà 1986), desconceptualització o desterrament administratiu va ser, sota el meu punt de vista, un greu error que tot just ara, al davant de noves propostes d'implantació energètica (mitjançant centrals eòliques o tèrmiques de cicle combinat) i d'estructuració fiscal, hauriem de reparar inexcusablement.